

УДК 65.011.7

Поздняков В.Ю.

магістр

Чаленко Н.В.

к.е.н., доцент

Київський національний університет технологій та дизайну

МОНІТОРИНГ ФІНАНСОВИХ ПЕРЕДУМОВ НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТА БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА

В статті викладено теоретичні та практичні засади моніторингу фінансових передумов неплатоспроможності та банкрутства підприємства. Здійснено моніторинг підприємства з використанням зарубіжних моделей діагностики ймовірності банкрутства.

Ключові слова: неплатоспроможність, банкрутство, діагностика ймовірності банкрутства, фінансовий моніторинг

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки при формуванні державної політики вагоме значення приділяється оздоровленню господарського середовища. Від діяльності держави за цим напрямом залежить, насамперед, поліпшення бізнес-середовища та інвестиційного іміджу країни. Цьому сприяє ефективне функціонування інституту банкрутства, оскільки він є невід'ємною частиною механізму державного регулювання економіки, проте процедура банкрутства використовується для очищення ринку від неефективних суб'єктів господарської діяльності. Якщо ж економіка виводиться з кризового стану, то потрібний механізм противаги, спрямований на відновлення платоспроможності підприємств-боржників. Для цього необхідно визначати ймовірність банкрутства стратегічних, містоутворюючих та

соціально важливих підприємств, заздалегідь застосовувати заходи з випереджувальної фінансової санації та організаційної реструктуризації [1].

Світова економічна криза, нестабільність економічного і політичного середовища в країні, недосконалість правового та податкового законодавства призвели до збільшення кількості неплатоспроможних підприємств, які прямують до банкрутства, що призводить у більшості випадків до ліквідації таких підприємств. Таким чином, моніторинг ймовірності банкрутства і підтримки платоспроможності підприємства є досить актуальним питанням [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню моніторингу ймовірності банкрутства підприємств приділяється значна увага з боку вітчизняних та зарубіжних науковців. Такі вчені, як Р. Ліс, Е. Альтман, А. Таффлер, займалися розробкою методик і критеріїв прогнозування банкрутства. Зокрема, питання оцінки банкрутства в зарубіжній практиці розглянули О. Я. Базилінська [3], В. О. Подольська [4]. Серед українських науковців: Ф. Ф. Бутинець [5], А. М. Поддєрьогін [6] та інші.

Аналіз літературних джерел дозволив виділити наступні методики діагностики банкрутства підприємства, засновані на розрахунку і аналізі фінансових показників: система показників У. Бівера; методика діагностики банкрутства підприємства І. Бланка; методика, заснована на розрахунку коефіцієнта фінансування важколіквідних активів; модель фінансової рівноваги підприємства Ж. Франшо та І. Романе та інші.

Формування цілей статті. Проведення фінансового моніторингу для визначення рівня та причин неплатоспроможності, діагностика ймовірності банкрутства підприємства.

Виклад основного матеріалу. Поняття "банкрутство" характеризує неспроможність підприємства задовольнити вимоги кредиторів щодо оплати товарів, робіт та послуг, а також забезпечити обов'язкові платежі в бюджет та позабюджетні фонди.

Неплатоспроможність – неспроможність суб'єкта підприємницької діяльності виконати грошові зобов'язання перед кредиторами після настання

встановленого строку їх сплати, в тому числі по заробітній платі, а також виконати зобов'язання щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) не інакше як через відновлення платоспроможності.

Банкрутство не обов'язково веде до ліквідації підприємства. Причини банкрутства підприємства можна поділити на дві групи: зовнішні та внутрішні (табл. 1).

Визначення фінансового стану підприємства та його оптимізація є однією з головних умов його успішного розвитку. Нестійкий або кризовий стан підприємства свідчить про загрозу банкрутства й необхідність у визначенні напрямів фінансової стабілізації, проведенні фінансового моніторингу.

Таблиця 1.

Причини банкрутства підприємства

Зовнішні причини - об'єктивні по відношенню до підприємства-банкрута	Внутрішні причини - суб'єктивні, які залежать від керівництва та спеціалістів підприємства
- різке скорочення попиту на продукцію та падіння цін на неї	- недоліки у виробничо-технічній та економічній політиці
- підвищення цін на сировину, матеріали, енергоресурси	- несвоєчасна і неадекватна реакція на зміни в ринковому середовищі
- політична та соціально-економічна ситуація в державі	- нераціональна організаційна структура
- природна стихія	- помилки у виборі лінії та стратегії розвитку, широкомасштабних інвестиційних проектів, об'єктів діяльності

Моніторинг – це система інформування про стан досягнення стратегічних і тактичних цілей підприємства, відхилення прогнозованих і планованих показників стану підприємства від заданих значень, розрахунок аналітичних показників аналізу й оцінки фінансового стану підприємства, показників його стану в галузі на товарних і фінансових ринках [7].

Фінансовим моніторингом є сучасний управлінський інструментарій, основний зміст якого становить оперативне відстеження показників діяльності підприємства, їх оцінювання й забезпечення необхідною інформацією осіб, які приймають рішення [8].

Основна мета проведення аналізу фінансових передумов неплатоспроможності та банкрутства підприємства – обґрунтування рішення про визнання структури балансу незадовільною, а підприємство – неплатоспроможним згідно з чинним законодавством (рішення про неплатоспроможність підприємства приймаються за умови визнання структури балансу незадовільною).

Найефективнішими моделями діагностики ймовірності банкрутства підприємств є Модель Бівера; двофакторна і п'ятифакторна модель Альтмана, модель Конана і Гольдера, модель Спрінгейта. На основі їх показників проведено аналіз Дніпропетровського підприємства «Гідроспецбуд», результати якого представлені в табл. 2.

Таблиця 2.

Оцінка банкрутства ПАТ «ГІДРОСПЕЦБУД»

Моделі діагностики ймовірності банкрутства	2012р	2013р	Рівень ймовірності банкрутства
Модель Бівера	0,09	0,1	Висока ймовірність банкрутства
Модель Альтмана: • двофакторна модель; • п'ятифакторна модель	3,3 1,47	2,8 2,1	Дуже висока ймовірність банкрутства Висока ймовірність банкрутства
Конана і Гольдера	1,1	0,231	100% ймовірності банкрутства
Спрінгейта	0,9	0,9	100% ймовірність банкрутства

Виходячи з розрахунків можна побачити, що за різними моделями підприємство ПАТ «ГІДРОСПЕЦБУД» є банкрутом. Адже, за моделлю Бівера значення показника за 2012 рік становить 0,09, а за 2013 рік – 0,1, в той час як для успішних фірм це значення становить 0,45. За моделлю Альтмана значення показника $\leq 1,8$. І це означає, що є дуже висока ймовірність банкрутства. Показники діагностики платоспроможності Конана і Гольдера показують, що вірогідність банкрутства підприємства становить 100% . Всі показники моделі Лису і Тафлера коливаються, але все ж таки ймовірність банкрутства залишається високою. Показники моделі Спрінгейта, що вказують на не

стабільний фінансовий стан підприємства, а також можливість потенційного банкрутства.

Висновки. Фінансово-економічний моніторинг формує передумови для забезпечення якісних управлінських процесів на усіх рівнях, а також сприяє інформаційному забезпеченню системи підтримки прийняття управлінських рішень.

Фінансовий моніторинг дозволяє не тільки кількісно охарактеризувати та оцінити ситуацію яка склалася на підприємстві, але й розкрити причини її виникнення, а також здійснити структурно-логічний аналіз чинників, що впливають на підприємство.

Проаналізувавши отриманий результат оцінки підприємства за допомогою зарубіжних моделей можна зазначити, що вони є достатньо ефективними і чітко висвітлюють недоліки підприємства. Проте, такі моделі не завжди дають однозначний і достовірний результат, враховуючи специфіку діяльності вітчизняних підприємств.

Тому подальші дослідження сучасних науковців мають бути спрямовані на вдосконаленні існуючих методик оцінки фінансового стану задля своєчасного виявлення ознак кризових явищ на підприємстві.

Список використаної літератури

1. http://pidruchniki.ws/13800201/ekonomika/bankrutstvo_likvidatsiya_pid_priyemstva.
2. Прохорова В. В. Прогнозування банкрутства як складова антикризового фінансового управління / Прохорова В. В., Крупчатніков О. С. // Економічний простір. – 2009. – № 23/2. – С. 103-109.
3. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика. – ЦУЛ, 2009. – 328 с.
4. Подольська В. О. Прогнозування можливого банкрутства підприємства. Текст лекцій. – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2002. – 75 с
5. Мошенський С. З., Олійник О. В. Економічний аналіз: Підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів / За ред.

д.е.н., проф., заслуженого діяча науки і техніки України Ф. Ф. Бутинця. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2007. – 704 с.

6. Фінанси підприємств: Підручник. – К.: КНЕУ Підручник / Поддєрьогін А. М., Білик М. Д., Буряк Л. Д. та ін.; кер. кол. авт і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – восьме вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2013. – 519 с.

7. Крайник О. П., Клепікова З. В. Фінансовий менеджмент: Навч. посіб. – К.: Дакор, 260 с.

8. Мойсеєнко І. П., Мачкур Л. А. Аналіз фінансового потенціалу підприємства // Науковий вісник НЛТУ України. – 2006. – №4 . – Вип. 16.2. – С. 201–206.

ПОЗДНЯКОВ В. Ю., ЧАЛЕНКО Н. В. МОНИТОРИНГ ФИНАНСОВЫХ ПРЕДПОСЫЛОК НЕПЛАТЕЖЕСПОСОБНОСТИ И БАНКРОТСТВА ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье изложены теоретические и практические принципы мониторинга финансовых предпосылок неплатежеспособности и банкротства предприятия. Осуществлен мониторинг предприятия с использованием зарубежных моделей диагностики вероятности банкротства.

Ключевые слова: неплатежеспособность, банкротство, диагностика вероятности банкротства, финансовый мониторинг.

POZDNYAKOV V. Y., CHALENKO N. V. MONITORING OF FINANCIAL PRE-CONDITIONS OF INSOLVENCY AND BANKRUPTCY OF ENTERPRISE

Theoretical and practical principles of monitoring of financial pre-conditions of insolvency and bankruptcy of enterprise are expounded in the article. Monitoring of enterprise is carried out after foreign models.

Keywords: insolvency, bankruptcy, diagnostics of probability of bankruptcy, financial monitoring.